

***Навчально-методичні
матеріали***

Зінич Любомир Васильович

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

***методичні вказівки для підготовки до практичних
занять студентів денної форми навчання***

Івано-Франківськ, 2020

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий Юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

Зінич Л.В.

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО
методичні вказівки для практичних занять
(студентів денної форми навчання)

Івано-Франківськ, 2020

УДК 340.12
ББК 67.9 (4УКР)307я73
З 39

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 20 лютого 2020 р.).

Рецензенти:

- доктор юридичних наук, професор, Голова Тисменицької міської ради
Сворак Степан Дмитрович
- доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Книш Віталій Васильович

З39 Зінич Л.В. Міжнародне гуманітарне право: методичні вказівки для семінарських занять (студентів денної форми навчання). Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2020. 23с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» і призначені для підготовки до семінарських занять студентів денної форми навчання напряму підготовки «Право»

Методична розробка включає загальні вказівки та рекомендації для підготовки по кожній темі навчальної дисципліни, літературу та нормативно-правові акти, контрольні питання, що забезпечують поглиблений аналіз та вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів

ББК 67.9 (4УКР)307я73

©Зінич Л.В, 2020

© Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2020

Зміст

Вступ	6
Семінарське заняття 1: Основи права збройних конфліктів. Історія становлення міжнародного гуманітарного права. Види збройних конфліктів. Принципи міжнародного гуманітарного права.	8
Семінарське заняття 2: Учасники збройних конфліктів. Захист жертв збройних конфліктів.	10
Семінарське заняття 3: Правовий статус «дітей солдат». Правовий статус військових журналістів.	13
Семінарське заняття 4: Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Рух Червоного Хреста і міжнародне гуманітарне право	14
Семінарське заняття 5: Міжнародне гуманітарне право і ООН. Миротворчі місії. Відповідальність миротворців за міжнародним правом.	17
Семінарське заняття 6: «Боснійська війна» та збройні конфлікти на території колишньої Югославії. Правові наслідки.	19
Семінарське заняття 7, 8: Правова характеристика збройних конфліктів на території Середнього та Близького Сходу.	22
Семінарське заняття 9: Аналіз неміжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права.	25

Вступ

Сучасний розвиток міжнародних відносин характеризується новими підходами до вирішення глобальних проблем у світі, а міжнародне співтовариство стає більш консолідованим у розв'язанні проблем і визначенні співпраці держав. Вивчення міжнародного гуманітарного права як особливої правової системи для юристів має важливе значення, оскільки закладає підвалини розуміння історії та передумов виникнення збройних конфліктів як міжнародного, так і не міжнародного значення, правового статусу учасників бойових дій (комбатантів, не комбатантів, цивільного населення, найманців, шпигунів, військовополонених), їх захисту та притягнення до відповідальності.

Також вивчення права збройних конфліктів дозволяє проаналізувати через вивчення найбільш вагомих для міжнародного правопорядку збройних конфліктів, які своїм наслідком мали територіальні зміни в світі, потягнули за собою створення нових підгалузей міжнародного права, використовувати мирні засоби розв'язання спорів, різноманітні форми співробітництва держав у притягненні винних осіб до відповідальності за участь у збройних конфліктах. тощо.

Метою дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є надання студентам комплексне уявлення про становлення, розвиток і функціонування міжнародного гуманітарного права, ознайомлення з основними положеннями міжнародно-правових договорів, звичаїв та рішень міжнародних судових установ у цій сфері регулювання, засадами міжнародної кримінальної відповідальності, основами імплементації норм міжнародного гуманітарного права.

Завдання навчальної дисципліни «Право збройних конфліктів» полягає в системному і комплексному підході до вивчення суті і змісту міжнародно-правових явищ що стосуються дотримання норм. Які регулюють правила ведення воєнних дій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є:

- опанування студентами теоретичною і нормативною базою міжнародного гуманітарного права;
- вміння застосовувати на практиці теоретичні знання з міжнародно-правових питань, що постають у сфері захисту жертв війни;

- засвоєння студентами концептуальних основ походження та сутності міжнародного гуманітарного права;
- вивчення системи джерел права збройних конфліктів;
- дослідження особливостей та специфіки сучасних міжнародних та не міжнародних збройних конфліктів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості предмета сучасного права збройних конфліктів;
- місце міжнародно-правових норм у системі нормативного регулювання;
- особливості системи та джерела сучасного міжнародного гуманітарного права;
- положення найважливіших правових документів у сфері правового регулювання збройних конфліктів («Право Женеви» та «Право Гааги»);
- положення норм міжнародного кримінального права, що стосуються відповідальності за вчинення воєнних злочинів;
- передісторію, причини та наслідки най глобальніших міжнародних та не міжнародних збройних конфліктів.
- рішення міжнародних трибуналів про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні норм міжнародного, міжнародного гуманітарного та кримінального права.

вміти:

- користуватися міжнародно-правовими актами, спрямованими, зокрема на боротьбу зі злочинністю у міжнародному праві, на захист прав людини під час збройних конфліктів тощо;
- грамотно висловлювати і обґрунтовувати свою точку зору із проблематики міжнародного гуманітарного права, надавати правову кваліфікацію збройним конфліктам;
- визначати порушення норм міжнародного гуманітарного права в тій чи іншій конкретній практичній ситуації;
- вільно оперувати юридичними поняттями і категоріями;
- бути здатним для самостійного опанування проблематики дисципліни

Семінарське заняття №1
Основи права збройних конфліктів. Історія становлення міжнародного гуманітарного права. Види збройних конфліктів. Принципи міжнародного гуманітарного права (2 год.)

Дане семінарське заняття спрямоване закріплення у студентів знань стосовно історії становлення найстарішої галузі міжнародного права – права збройних конфліктів. Перед студентами поставлено завдання розуміння відмінностей між «правом Женеви» та «Правом Гааги», як ключових нормативно-правових актів даної сфери.

Окрім того, студенти повинні розуміти відмінності між видами збройних конфліктів, а також вміти вірно тлумачити основні п'ять принципів міжнародного гуманітарного права.

Ключові терміни та поняття: *міжнародне право, міжнародне гуманітарне право, предмет міжнародного гуманітарного права, право війни, Женевські конвенції, Гаазькі конвенції, міжнародний збройний конфлікт, не міжнародний збройний конфлікт, принцип пропорційності, принцип гуманності, принцип відмінності, принцип заборони заподіяння зайвих страждань, Гаазькі конференції миру.*

План

1. Історія становлення міжнародного гуманітарного права.
2. Період розвитку між Гаазькими мирними конференціями 1899-1907 років та Женевськими конференціями 1949-1977 років.
3. *Jus ad bellum* та *jus in bello* в міжнародному гуманітарному праві.
4. Міжнародний збройний конфлікт, його правове регулювання, сторони. Збройний конфлікт неміжнародного характеру.
5. Сутність *proxy wars*.
6. Принципи права збройних конфліктів.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Що таке міжнародне гуманітарне право?
2. Які основні відмінності між міжнародним збройним конфліктом та збройним конфліктом не міжнародного характеру?
3. В чому особливість принципу розмежування?
4. Вкажіть заборонені методи ведення воєнних дій.
5. Перелічіть основні принципи міжнародного гуманітарного права.
6. В чому проявляється особливість принципу військової

необхідності?

7. Які етапи в своєму розвитку пройшло міжнародне гуманітарне право?
8. В чому полягає Застереження Мартенса?

Практичні завдання

1. В країні, де відбуваються жорстокі бої між збройними угрупованнями, лідер однієї з них раптово зустрічається один на один з членом протилежного угруповання. Вони схоплюються врукопаш, і обидва отримують поранення. Лідеру угруповання вдається перев'язати свої рани, а затим він надає елементарну першу допомогу своєму супротивнику, що вибув з ладу, і відносить його додому. Його товариші оспорюють прийняте ним рішення, наполягаючи, що противника треба було залишити помирати, а тепер його слід стратити, тим більше що у супротивників така практика вельми поширена. А якщо навіть і зберегти супротивнику життя, то його, принаймні, слід відправити на роботи з розмінування місцевості, замінованої його товаришами.

Питання

Лідер угруповання знає, що його вище командування публічно заявило про свій намір дотримуватися основних положень Женевських конвенцій. Які мають бути його дії? Відповідь розпочніть правовою кваліфікацією конфлікту і описанням застосовного права.

2. В столиці держави внаслідок вибуху бомби гинуть цивільні особи. Відповідальність за цей акт бере на себе організація, члени якої знайшли притулок на території сусідньої держави. В якості репресалій на табір, в якому, можливо, перебувають особи, що підклали бомбу, військово-повітряні сили постраждалої країни здійснюють наліт, внаслідок якого зруйновано завод і дитячий садок, загинули люди.

Питання

Чи повинні ці факти розглядатися в світлі МГП? Визначте правомірність факту нальоту, вчиненого в якості репресалій. Що говорять Додаткові протоколи до Женевських конвенцій 1977 р. про напади і порядок проведення військових операцій? Ви радник Міністерства оборони держави, що здійснила наліт. Яким чином Ви поясните дії ВПС Вашої держави? Якими мають бути дії постраждалої держави?

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів /

М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.

3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.

5. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,
- Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права
- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Семінарське заняття №2

Учасники збройних конфліктів. Захист жертв збройних конфліктів (2 год.)

В ході збройних конфліктів беруть участь як його безпосередні учасники, так і особи, які прямо або побічно можуть постраждати від результатів збройного конфлікту. Саме тому при підготовці до семінарського заняття студенти повинні опрацювати Женевські Конвенції та знати основних учасників збройного конфлікту, розуміти особливості їх правового статусу.

Також студенти повинні опрацювати додаткові нормативно-правові документи, що регулюються статус шпигунів, найманців під час збройних конфліктів, а також розуміти яким чином під час війни відбувається захист жертв війни.

Ключові слова: міжнародне гуманітарне право, право війни, учасники бойових дій, комбатанти. Не комбатанти, шпигуни, військи розвідники, цивільне населення, найманці, добровольці, парламентарі, іноземні військові радники, спеціалісти, жертви війни, військовополонені, поранені.

План

1. Правовий статус комбатантів,
2. Правовий статус осіб, що не беруть участь у збройних діях, але входять до складу збройних сил (некомбатанти).
3. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, іноземних військових радників і спеціалістів.
4. Жертви війни: правовий статус, види.
5. Правовий статус військовополоненого.
6. Міжнародно-правове регулювання захисту військовополонених.
7. Захист цивільного населення в період збройних конфліктів.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Чим врегульовано питання захисту цивільного населення під час збройного конфлікту?
2. Хто такі комбатанти?
3. В чому полягає правовий статус військовополоненого?
4. Яка Женевська конвенція регулює захист військовополонених?
5. Хто такі найманці?
6. Які ви знаєте види жертв війни?
7. Що таке система захисту жертв війни?
8. Що таке загальний захист, спеціальний захист, мінімальний захист жертв війни?

Практичні завдання

1. Рух супротиву, база якого знаходиться у сусідній країні, має намір скинути уряд своєї країни і змінити її політичну систему. Для здійснення своїх планів рух вдається до допомоги найманців з різних країн. Операцію по ліквідації уряду найманці розробляють на території іноземної держави, владі якої відомі їх плани. Збройній групі найманців вдається проникнути на борт цивільного літака, що вилітає в країну, де планується вчинити переворот. Коли літак приземлюється в аеропорту, поліція виявляє зброю. Найманці силою захоплюють інший літак і примушують льотчика доставити їх у вказаний ними пункт призначення.

Питання

Чи має місце збройний конфлікт? Чи можуть найманці, захоплені в полон, вимагати, що з ними поводитись як з військовополоненими? Як дії, з точки зору права, вчинили найманці? Чи буде відповідальність іноземної держави?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.
6. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,

Семінарське заняття №3
Правовий статус «дітей-солдат». Правовий статус військових журналістів (2 год.)

Право збройних конфліктів на сьогодні чітко передбачає коло осіб, які мають право брати участь у воєнних діях. Проте спостерігаєть негативна тенденція залучення до ведення бойових дій такої категорії як «діти-солдати». Особливо гостро це питання постає в країнах Африки, які потерпають від громадянських воєн, а також в країнах арабського світу.

Тому в ході даної теми перед студентами поставлено завдання опрацювати міжнародну нормативну базу щодо заборони використання дітей солдат, а також через аналіз міжнародних та не міжнародних конфліктів прослідкувати, які наслідки має таке залучення дітей.

Іншою складовою даної теми є аналіз правового статусу військових кореспондентів, зрозуміти їх права та обов'язки.

***Ключові слова та поняття:** міжнародне гуманітарне право, право*

збройних конфліктів, право війни, учасники бойових дій, парвовий статус, Женевські конвенції, діти-солдати, військові журналісти.

План

1. Правове регулювання заборони використання дітей в збройних конфліктах. Особливості визначення правового статусу «дітей солдат».
2. Залучення дітей до ведення воєнних дій. Історія та аналіз міжнародних та не міжнародних збройних конфліктів з даного питання.
3. Правовий статус військових журналістів.
4. Міжнародно-правове регулювання діяльності військових журналістів.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Чим врегульовано питання правового статусу військових журналістів в міжнародному праві?
2. Як права мають військові кореспонденти?
3. Якими обов'язками наділені військові журналісти відповідно до норм міжнародного права?
4. Чим в Україні врегульовано правовий статус журналістів під час збройних конфліктів?
5. Які нормативно-правові документи регулюють заборону використання дітей-солдат під час збройного конфлікту?
6. З якого віку діти мають право брати участь у війні?

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
4. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.
5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та

Семінарське заняття № 4

Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Рух Червоного Хреста і міжнародне гуманітарне право (2 год.)

Дана тема присвячена аналізу діяльності МКЧХ в сфері регулювання та участі в збройних конфліктах. Міжнародний Комітет Червоного Хреста є єдиною неурядовою організацією, які надано право здійснювати кодифікацію звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права з подальшим їх використанням під час ведення воєнних дій.

З цією метою на студентів покладено обов'язок прослідкувати історію становлення МКЧХ, особливості його емблеми, національних товариств Червоного Хреста. Окремою складовою слід проаналізувати позицію організації стосовно використання кіберзброї в сучасних збройних конфліктах.

На студента покладено завдання ознайомитись та зрозуміти важливість та призначення «Правил звичаєвого міжнародного гуманітарного права», (Customary international humanitarian law Rules <http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/customary-international-humanitarian-law-i-icrc-eng.pdf>).

Ключові поняття та терміни: міжнародне гуманітарне право, право збройних конфліктів, гуманітарна допомога, емблема, Національні товариства, кіберзброя, звичаєве гуманітарне право, правила ведення воєнних дій, звичай.

План

1. Історія розвитку Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
2. Структура МКЧХ.
3. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста під час збройних конфліктів та у мирний час.
4. Національні товариства Червоного Хреста, сфера їх діяльності.
5. МКЧХ та питання ядерного роззброєння.
6. Позиція Міжнародного комітету Червоного Хреста з питань використання кіберзброї в збройних конфліктах.

Питання для самоконтролю

1. В якому році створено Міжнародний Комітет Червоного Хреста?

2. Яка інституційна структура МКЧХ?
3. Чим регулюється діяльність Організації?
4. Яка правова природа використання емблеми Червоного Хреста?
5. В чому полягає захисна функція емблеми?
6. Які напрями діяльності здійснюється МКЧХ під час міжнародних/не міжнародних збройних конфліктів?
7. В чому полягає нормотворча функція Організації?

Практичне завдання:

Одна з держав-учасниць Женевських конвенцій не визнає стану війни з іншою державою, заявляючи, що просто проводить операції з підтримки порядку. Після жорстоких боїв командуючі обома супротивними формуваннями проголошують перемир'я для надання допомоги пораненим. Група робітників Червоного Хреста направляються у місце боїв, і збройному солдату доручають охорону цієї групи.

Спочатку співробітники допоміжної служби Червоного Хреста надають допомогу пораненому солдату супротивника, який пізніше, коли вони переходять до інших поранених, за їх спиною стріляє в солдата, що їх супроводжує, але при цьому промахується. Цей солдат намагається вистрілити у відповідь в «снайпера», який піднімає руки в знак того, що він здається в полон.

Питання

Яке значення має факт невизнання стану війни? В якому документі можна знайти правові норми для такого перемир'я? Чи може солдат супроводжувати службу Червоного Хреста? Що ви думаєте про поведінку пораненого і реакцію солдата? Чи містяться будь-які норми, застосовні до цієї ситуації у Протоколі I?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та

внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

6. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №5 **Міжнародне гуманітарне право і ООН. Миротворчі місії.** **Відповідальність миротворців за міжнародним правом (2 год.)**

Семінарське заняття спрямоване на формування знань студента стосовно міжнародного механізму планування та проведення операцій з підтримки миру та примушування до миру. В рамках цієї теми на студента покладено завдання ознайомитись із історією створення ООН, його структурою та розуміння функцій Ради Безпеки ООН в підтримці міжнародного миру та безпеки.

Іншою складовою даної теми є аналіз миротворчих операцій, які були проведені як під егідою ООН, так і передані для керівництва іншим міжнародним організаціям. На студента покладається завдання проаналізувати можливість притягнення миротворців до відповідальності за порушення норм міжнародного права під час участі в миротворчих операціях.

***Ключові слова:** міжнародне гуманітарне право, право збройних конфліктів, право війни, миротворча місія, місія з підтримки миру, місія з примушування до миру, гуманітарна місія, ООН, миротворчий контингент, миротворці, Рада Безпеки ООН, мандат операції.*

План

1. Механізм ООН по забезпеченню миру та безпеки в світі. Місце Ради Безпеки в організаційній структурі ООН.
2. Поняття миротворчих місій та миротворчого контингенту.
3. Миротворчі операції ООН 50-60-х років: основні характеристики.
4. Миротворчі місії ООН 70-80 х рр. – особливості та завдання.
5. Миротворчі операції ООН з 1990 року і до сьогодні.
6. Відповідальність миротворців в міжнародному праві.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Назвіть рік та передумови заснування ООН.
2. Яким чином приймається рішення про проведення миротворчої операції?
3. Перелічіть основні повноваження Ради безпеки ООН?

4. Чим відрізняється миротворча операція від військової операції?
5. Як формується миротворчий контингент ООН?
6. Які найважливіші спеціалізовані установи ООН ви можете назвати?
7. Кількість постійних членів РБ ООН?
8. Який механізм прийняття рішення в Раді Безпеки?
9. Що таке миротворча місія?
10. Коли була здійснена перша миротворча місія ООН?

Рекомендована література:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.

3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

4. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №6 «Боснійська війна» та збройні конфлікти на території колишньої Югославії. Правові наслідки (2 год.)

Дана тема носить більш практичний характер, оскільки своєю метою має необхідність застосування студентами теоретичних знань кваліфікації збройних конфліктів на практиці.

В ході семінарського заняття студенти ознайомляться з історією виникнення конфліктів на території колишньої Югославії, правовими наслідками, які супроводжували дані конфлікти, а також особливості створення Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії для притягнення винних осіб до відповідальності.

Ключові терміни та поняття: міжнародне гуманітарне право, право збройних конфліктів, право війни, «Боснійська війна», колишня

Югославія, Косово, міжетнічні конфлікти, релігійні конфлікти, збройний конфлікт, війна.

План

1. Історія та підстави виникнення збройних конфліктів на території колишньої Югославії.
2. Війна Словенії за незалежність (1991 - Десятиденна війна).
3. Війна Хорватії за незалежність (1991—1995) (Вітчизняна війна).
4. Боснійська війна (1992—1995). Операція НАТО в Боснії та Герцеговині (1995)
5. Війна в Косово (1998—1999).
6. Конфлікт у Південній Сербії (2000-2001).
7. Конфлікт у Македонії (2001)

Теми для коротких доповідей:

1. Проблеми в Косово – право на самовизначення народів?
2. Особливості сербо-хорватського конфлікту 1991-1995 років у світлі принципів міжнародного гуманітарного права.
3. Захист уразливих груп населення під час громадянської війни в Боснії та Герцоговині та в Хорватії в рамках миротворчого втручання ООН.

Питання на завдання для самоконтролю:

1. Які підстави початку збройних дій на території колишньої Югославської республіки?
2. В якому році Косово проголосило незалежність?
3. В якому році було проведено операцію НАТО в Югославії?
4. Як інаслідки мала операція НАТО в Югославії?
5. Коли проведено першу миротворчу операцію НАТО?
6. Які порушення міжнародного права відбувались під час збройних конфліктів на території колишньої Югославії?
7. Внаслідок якого із збройних конфліктів відбувся геноцид сербів?
8. В якому році було вчинено геноцид в Сребреніце?
9. Який міжнародний суд розглядає питання притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб за вчинення військових злочинів та злочинів проти людства на території колишньої Югославії?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред.. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М.

Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.

4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

6. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №7, 8

Правова характеристика збройних конфліктів на території Середнього та Близького Сходу (4 год.)

Ключові терміни та поняття: міжнародне кримінальне право, форми відповідальності та злочини, геноцид, екстрадиція, тероризм, агресія як міжнародний злочин, злочини проти людства, військові злочини, міжнародні трибунали.

План

Ч.1

1. Арабо-ізраїльські війни: Перша арабо-ізраїльська війна (Палестинська війна або Війна Ізраїлю за незалежність - травень 1948 р. -січень січень 1949 р.).
2. Друга арабо-ізраїльська війна (Синайсько-Суецька війна, 1956 р.).
3. Третя арабо-ізраїльська війна (Шестиденна війна - 5 - 10 червня 1967 р.).
4. Четверта арабо-ізраїльська війна (Війна Судного дня - 6 - 24 жовтня 1973 р.). Ліванська війна (1982 р.)
5. Війна в Перській затоці (1990-1991).

Ч. 2

6. Війна між Іраном та Іраком 1980–1988 рр.
7. Війна в Іраку 2003 р.
8. Збройний конфлікт в Секторі Газа.

9. Афганські війни – 80-ті рр. та 2001-2010 рр. – особливості та правові наслідки.

Теми для коротких доповідей:

1. Конфлікт в Афганістані: агресія чи «акт дружби» СРСР?
2. Повноваження НАТО під час війни в Афганістані (поч. з 2001 р.)

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чом причина виникнення збройних конфліктів на території Близького Сходу?
2. Які передумови виникнення конфлікту між Ізраїлем та Палестиною?
3. Які правові наслідки мала війна в Перській Затоці?
4. Хто брав участь в війні в Перській затоці?
5. Які наслідки для розвитку міжнародних відносин мали арабо-ізраїльські війни?
6. В чому помагає роль НАТО під час війни в Афганістані починаючи з 2001 р.?
7. Які функції здійснює НАТО в Іраку починаючи 2003 року?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.
6. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №9

Аналіз міжнародних збройних конфліктів та порушення норм міжнародного права (2 год.)

На відміну від попередніх тем, дане семінарське заняття спрямоване на дослідження проблем, з якими стикається міжнародне гуманітарне право під час його імплементації в ситуації не міжнародних збройних конфліктів.

Перед студентами поставлено завдання опрацювати норми Женевських конвенцій та Додаткових Протоколів, що регулюють питання ведення не міжнародних збройних конфліктів.

***Ключові терміни та поняття:** право збройних конфліктів, не міжнародний збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право, принципи права збройних конфліктів, повтала сторона, сторони не міжнародного збройного конфлікту, геноцид, військові злочини, права людини, захист жертв війни.*

План

1. Збройний конфлікт на території Руанди 1994 р. та його вплив на подальший розвиток міжнародного кримінального права.
2. Громадянська війна в Сьєрра-Леоне (1991-2002 рр.)
3. Громадянська війна в Лівії (2011 р.).
4. Збройний конфлікт в Сирії – правова кваліфікація виду конфлікту та основних порушень норм міжнародного права.
5. Збройний конфлікт на Сході України: правова характеристика та порушення норма міжнародного права.

Теми для коротких доповідей:

1. Місія ООН в Сьєра-Леоне: ефективність у врегулюванні збройного конфлікту.
2. Діяльність Організації Об'єднаних Націй по врегулюванню конфлікту в Руанді

Питання та завдання для самоконтролю

1. Назвіть передумови виникнення збройного конфлікту на території Руанди?
2. Який міжнародний суд розглядає питання притягнення до відповідальності за злочини, вчинені під час конфлікту в Руанді?
3. Коли розпочався збройний конфлікт в Сирії?
4. Якими є сторони конфлікту в Лівії 2011 року?
5. Які основні наслідки збройного протистояння в Сьєрра-Леоне?
6. Які принципи міжнародного гуманітарного права порушено під час збройного конфлікту в Сирії?

7. Як івиди злочинів вчинено під час збройного конфлікту в Руанді?

Рекомендована література:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред.. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Liberia ex-leader Charles Taylor get 50 years in jail, BBC, 2012.
URL: <http://www.bbc.com/news/world-africa-18259596>
3. Rwanda – The preventable genocide. The Report of International Panel of Eminent Personalities to Investigate the 1994 Genocide in Rwanda and Surrounding Events (IPEP) / Addis Ababa: Organization of African Unity, 2000. -
URL: <http://www.aegistrust.org/images/stories/oaureport.pdf>
4. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
5. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
6. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
7. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.
8. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Офіційні веб-сайти міжнародних установ та організацій

1. **United Nations official homepage** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.un.org/>
2. **Міжнародний суд** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.icj-cij.org>
3. **Міжнародний кримінальний суд** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/Pages/default.aspx
4. **Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії**

[Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.icty.org/>

5. **Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.unictt.org/>
6. **Офіційний сайт Інтерполу** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.interpol.int/>
7. **Міжнародний Комітет Червоного Хреста** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.icrc.org/eng/>
8. **Amnesty International** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.amnesty.org/>
9. **Human Rights Watch** [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт .- Режим доступу: <http://www.hrw.org/>